

Poweszje s božeho kralestwa.

Jan Gutenberg.

Čišto III. W. K 8° 74 1/3

Čišćane
w Wojerezach pola J. Kulmana
1855.

Handwritten text at the top of the page, likely a title or header, appearing as "Handwritten text in a historical script".

Handwritten text in the middle of the page, appearing as "Handwritten text in a historical script".

Handwritten text below the stamp, appearing as "Handwritten text in a historical script".

Handwritten text at the bottom of the page, appearing as "Handwritten text in a historical script".

Jan Gutenberg.

Bóhanszy wučerjo w Indiskej, kiž šo
Brahminojo menuja, praja w pschištowi:
p o ž o h n o w a n y je t ó n m u ž, kiž je
p i ř a n j e w u n a m k a t! A woni maja
prawje; pschetož sčto bychmy bes piřanja
byli, kať khudzi a nusui! Bšches piřmo
móžemy řdalofimi pscheczelemi rycžecz, dyž
jim piřamy, a woni nam řařo řpiřmom
wotmolweja. Tón cžloweť je nam teho=
dla woprawdžje wulke žohnowanje wo=
bradžit, kiž je nař piřanje namučžit.
Ale runje tať žohnowanu je tež
tón muž, kotryž je knihi cžisč=
cžecz wuřljedžit. Predy pať, hacž
řo knihi cžisčcžecz móža, dyrbja napřa=
ne bycz, a potom móža řo cžisčcžecz.
Piřanje je jara řtare: Mójsař piřasche
řwoje pecž knihow, kiž bje na 15 řtów
řjet predy řhryřtuřa žimy, a wele řtów

ljet predy Mójšaſa móžachu ludzjo hižom
 pišacz; ale knihi czišczech nichu nemó-
 žesche: knihi czišczerstwo je nowe wunam-
 fanje, a je ſo haſlej pſched ſchtyri ſtami
 ljetami w naſchim kraju wumyſlito, njedze
 ſchtyrzczi ljet predy Lutheroweho naroda.
 To bje jara derje, ſo bje knihiczišczerstwo
 predy Luthera wunamfane, tež trochu wu-
 doſonjane a hižom fhjetro ſwlnje trebane.
 Zytſy ſkutf reformaziona neby ſo taſ lóch-
 ſo cžiniſ beſ knihiczišczerstwa, aby neby
 ſreformazije beſ knihiczišczerstwa zylje
 ničžo byto; pſchetož Lutherowe pišma a
 jeho pomoznikow bychu ſo bórſy a ſlóch-
 ſa ſahubite, a neby ſwjetto ewangeliona
 daloko a ſchjeroko po ſwjeczi ſo rošnežto,
 dy bychu jeno knihi pišane byte. Taſ
 paſ, dyž buchu reformazionſke pišma czišc-
 czane, a czi nepſcheczelo je palachu a ſa-
 hubjowachu, da je tola nemóžachu dopa-
 licž a doſahubicž; pſchetož bóle je palachu,
 cžim bóle ſo ludzjo ſa nimi praſchachu, a
 cžim wjazy bu jich czišcžanych. Taſ bu
 pſches knihiczišczerstwo reformazion do
 wſchitkich krajow rošneženy, a wſchitko

prózowanje, reformazion podušnyč, bje podarmo.

Knihiczišczerstwo je krašny dar bo-
 ži, a je pšes ně knemuprajenju wele
 žohnowanja na ludy pšiščto; a tajke
 dobroty němóža šo dosz dopósnacz a wu-
 pojdacz. A schtuha je tón cžlowek byt,
 kiž je knihiczišczerstwo wušljedzit? To
 je byt, kaž je horkach hižom pomenowany,
 Jan Gutenberg w Mainzu, jenym
 mjezi w njemskim kraju. Dy je šo na-
 rodžit, něje tač praje mjeste, tola njekotři
 pišaja, šo je w ljeczi 1397 rodženy w
 Mainzu. Jan Gutenberg bjesche se
 semjanskeho naroda, a rjekasche s njemskim
 menom — „Johann Gänsefleisch
 v. Sorgenloch“; — fhježa aby wo-
 bydlenje, w kotrymž wón w Mainzu by-
 dlesche, rjekasche po njemsku — „zum
 guten Berg“ — a wot teho domu je
 wón šwoje meno wobkhowat, a rjeka njetko
 pšchezo a schudzje: Jan Gutenberg.
 Wón něje wobstajnje w Mainzu bydlit,
 ale tež w Strašburgu; tuto mjesto je te

dom tež k njemzowstwu pschižtuschało,
njetko pak je Branzowske.

Gutenbergga pschimedzjechu karty na
knihiczišczerstwo. Karty? Haj, te rosne
karty, kotrež so hiščeže njetko mužazych
porstow w korcžmi tak jara ljepra, te pschi=
wedzjechu Gutenbergga na knihiczišc=
czerstwo. Kaž njetko, tak tež tedom,
pschetrebafche so jara wele kartow k raczu,
a nemóžachu jich nidy došz nadžjetacž.
So by wudžjetanje kartow bóle spjecho=
wało, da wurjesowachu woni kartowe snam=
menja do drewa, pomasowachu wurjesane
snamenja potom sbarbu, a wotczišcžachu
je na toštu paperu. Dokelž pak pschi=
tajkich kartach pschezo praje wješte nebje,
kajki kral, aby horenk nišk, (delenk) aby
kanka je, da bu se słowami podstajene,
hacž selene aby cžerwene, a tute słowa
buchu tež sobu na drewo pod snamjo wu=
rjesane a sobu wotczišcžane.

Tak, myšlesche Gutenberg dale,
móža so druhe wjezy tež cžišcžecž, a niž
pschezo karty. Wón wsja bukowe drewo,
dokelž je tešame twerde, a wurjesowafche

do něho pišmiki, kóždy wožebje, pomaja je s barbu, a sapocza cziszczech. Tak skutkowasche wón pschezo dale, nastaja zytu stronu pišmikow do stowow, a wotcziszcza zytu stronu na dobo. To wotcziszczenje potom jara spjehowasche, dyž bje počna strona s pišmikami nastajana. To spytowasche wón najbóle w Strašburgu.

Dokelž bje Gutenberg khudy, a němžesche swoje wunamkaje beš pešes praje wudokonecz, kaž je tola chzynsche, a kaž tež to hódne bje, da sjenoczi so wón sbohatym stótnikom w Mainzu, kotryž Jan Faust rjekasche. (njekotši praja a pišaja Faust.) Spešesami so jimaj ta wjez ljepe czinesche; tež bratr teho stótnika, Jakob Faust, pschistupi k pomozu, a k temu wschemu tež pschiswachu woni wjesteho mnicha, Pietra Schöffera, dokelž móžesche jara schwarnje pišacz. Czilej mužojo skutkowachu njetko sjenoczeni, něberichu k pišmikam wjazn dremo, ale wotoj, zyn, a tež želeso; wunamkachu šebi tež czornidlo k cziszczenju, a wschitkón druhi naporjadk.

Gutenberg, kiž bje zyte cziščczerstwo
 wumyšlit, dosta hubene myto sa to: won
 bo swadzi s Jusom, a Jus chyzysche
 swoje peńesy mjecz, kiž bje jemu poschzit.
 Dokelž jemu Gutenberg saptaczicz nemó-
 žesche, dha wsa Jus wschitke pišmiki a
 zyte naporjad k cziščczerstwu, a wopusch-
 czi Gutenberga próšneho; sjenoczi bo
 se Schöffrom, a da jemu tež swoju džow-
 ku k mandželskej. Gutenberg satoži potom
 sašo sam nowu cziščczernju, a wumre
 w Mainzu 1467 jara khudy.

Jus pak se Schöffrom skutkowasche
 dale po Gutenbergowym napokasni, dže-
 tasche a cziščczesche, a hižom sa dwje
 ljeczi, to je w ljeczi 1455, buchu prjene
 knihi w cziščczu dokonjane. To bje we-
 šelje! A kajke aby kotre to knihi bjechu?
 To bjechu te Psalmi w łaczanskej ryczi.
 A bjechu na pergament cziščczane; wot
 tutych prjenich cziščczanych knihow su je-
 nož hishcze pjatore kwohladanju. Na
 tych knihach bjechu woni 5 ljet cziščczeli,
 menuizy wot ljeta 1450; te prjene dwa-
 nacze listnow bje Gutenberg cziščczat,

predy hacž so bjechu swadzili; tola pak so knihicžischczerstwo wot ljeta 1440 licži, dofelž je Gutenberg wot teho časa na tu wjez myslit, a na nej dzjetať, a swo- je žyte samóženje na ne wudať. Guten- berg neje ničžo na časnym bohastwi psches swoje wužitne wunamkaje nadobyť, ale je khudy wumret sčesnym menom. A hiscže te su chzpli jemu njekotre ludu rubicž, jako Čechojo, Walszy, a wošebje Holändarjo, kotsiž pošlenschi su chzpli do- pokasacz, so je jich krajan, s menom Law- renz Kooster, k nihicžischczerstwo w ljeczi 1440, aby kaž tež chzedža, w ljeczi 1423 wunamkať.

Žust a Schöffler dzjetaschtaj njetko ja- ra piluje, a wudofoneschtaj čžischczerstwo pschezo dale a bole, potajischtaj pak wschit- ko psched ludžimi, so šebi neby nichtu ničžo wothladať. Wschitzu dzjetaczerjo bjechu pschezo a stajnje sawreni, a stejachu pod nakedžbowaremi, so nebychu ničžo pscheradzili. A tak bu žyta Biblija w ta- czanskej ryczi čžischczana, a pojdžischo tež w njemskéj.

Dyž bje wele tajkich Biblijow naczišcžanych, poda so Just snimi do Parisa, a drudžje do wulkich wjestow wobebje džež bjechu universitaty, aby wulke wucžernje. Jeho Biblije bjechu jara rjane, renje czišcžane, a be wschječ smólkow. Hacz dotal bjechu šebi ludžjo knihi wotpišowali, aby wotpišowacz dali, schtuž bje žane mjecz chžyt, aby je trebať. Mnichojo w klóschtyrach bjechu to cžinili sa pešesy, a bjechu mjeli psches to jara dobru sažtužbu; pschetož jena tajka wotpišana Biblija ptacžesche 4, 5, haj tež 6 stów schješnařow. Just pschedawasche šwoje rjane Biblije, jenu sa 60, a tež sa pót sta schješnařow; a po tajkim wo jara wele tunišo dyžli je mnichojo wotpišowachu. Psches to nasta beš ludom wulke džiwanje, a pola mnichow sawisz, a czi sapoczachu pscheczimo němu škoržby. Just dyrbesche šradžu cžeknyč; a dyž bje wucžeknyť, narycžachu woni lud, so je jeho ežert došahnyť a snim wujjeť.

W ljeczi 1462 bu mjesto Mainz wot něpscheczelskich wojařow dobyte. Prjeni

ňeskutk bje, kotryž tam wojazy wuwedže-
chu, so Ğustowu czischczernju skasychu;
woni bjechu k temu wot popow a mnichow
naryčeni. Mnichojo šebi myšlachu, so
šu nietko wot Ğusta wumóženi, a budže-
ja šw ju staru warbu sašo dostacz, ale
ňemóžnje šó džiwachu, jako njetko we we-
le druhich mjestach tajke knihiczischczernje
naštawachu. Ğustowi pomoznizy a džje-
taczerjo, kiž bjechu pschi dobyczu Mainza,
a skazenju Ğustomeje czischczernje roščje-
kali, saožichu njetko w druhich mjestach czisch-
czernje, a šjewichu zyte potajnstwo šwjetej.

Kóžde wulke mjesto chzysche njetko
knihiczischczernje mjecz, a tak buch u tajke
saožene w Bambergu 1462, Augsburku,
Nürnbergu, Romi, Benedigu, Parisu.
Knihiczischczernje šo tak pschišporjachu, so
we Lutherowym čašu skoro žane wulke
mjesto w Europi ňebje, džež by knihiczisch-
czernja ňebyta.

Ledom, jako romski bamž w ljeczi
1228 ludu sakasa Bibliju lasowacz, ňe-
mjejesche to nicžo na šebi, pschetož wón
šebi nichtu žaneje kupicz ňemóžesche, so

by ju lasowat. Njetko paſ bjesche jo zylje
 hinaſ: Biblije bjechu tuſe a bože ſtowo
 ludzjom lube, woni tehodla Biblije ſupo-
 wachu a lasowachu. A Luther, kiž Bi-
 bliju do njemskeje ryczje pſchetoži, a ju
 1534 cziſchczecz dha, ſczini ju pſches to
 ludu taſ prawje ſnajomnn. My Sserbja
 doſtachny zytu Bibliju w naſchej ryczi
 haſlej 1728, kotryž pſchetožſ ſchtyrjo ſerb-
 ſzy duchomni wóſtarachu, jako: Jan
 Panga, duch. w Minakati; Matthej
 Sokuſch, duch. w Belſku; Jan Böh-
 mar, duch. w Budeſtezach; Jan Wa-
 wer, duch. w Buſezach; nowy testament
 je Michaſ Branzel, duch. w Bude-
 ſtezach ſam pſchetožit; a je hižom w lje-
 czi 1706 cziſchczany.

Biblija, kaž ju njetko w jenyh kni-
 hach mamy, ſebje pſchezo taſ ſrjadowana,
 ale bjechu kóžde knihi ſame ja ſo. Sta-
 ry testament bu wot dweju židow, kiž ži-
 dowſki lud ſ Babelſkeho jaſtwa wróczo do
 ſlubeneho kraja pſchimedtój bjeſchtaj, taſ
 ſrjadowany, kaž njetko je, to ſo ſta 400
 jet predy Khryſtuſa, a tymaj židomaj

rjekachu Esra a Nehemia. Nowy testament je 300 ljet po Khrystuŝu sriadowany. Kardinal Hugo se St. Caro, kiž bje žimy w tšinatym ljetstotytku, je wschitke bibliske knihi do stawow rosdzjelit; a Robert Sczjepan, knihicziŝczער w Parisu, je stawy noweho testamenta rosdzjelit do ŝchtuczkow; tutón Sczjepan wumre w ljeczi 1559.

Budželi móžno wodu w rjezy w róczič, so ŝažo pobjehne, džež je ŝem pschibježata, dha tež budže móžno pofracžowanie cžlowŝkeho ducha wróczič. Wele woŝebnych a móžnych na ŝwjeczi ŝu ŝebi wschitku móžnu prózu dawali ŝahaŝnyčž ŝwjettoŝ reformaziona, ŝu ewangelŝkich póŝnajerjom morili, Biblije a ewangelŝke piŝma palili wot jeneho kónza kraja hačž k druhemu, a ŝu ŝebi wschu prózu dawali wobaracž ŝwjeczicž jaŝnemu ŝtónzu lje- pscheho póŝnacža, a nejŝu jo ŝamóhli ŝwóhnjom a ŝmecžom. Šwjettoŝ je ŝczmu ŝylnje wojowata, a je ju pschemóhla; a so je ju pschemóhla, k temu je knihicziŝczערŝtwo ŝylnje pomhato. Bamž,

kiž so menowasche Leo X., a bje w Lutherowym czaſu žiwu, wobarasche knihi-
 cziſchczernje ſatožecz; ale žana cžlowſka
 móž nebje bylna doſz ſwjetkoſzi we do-
 bywanju ſadžjewacz. Nowy duch bu
 pſches knihi do cžlowekow duńeny, woni
 ſo ſljekachu ſtaru cžjemnoſz, a ſtoljetne
 namyſlene a wumozowane prawa pada-
 chu pſched nowej ſwjetkoſzju do romady.

Dy by žadyn Gutenberg predy Lu-
 thera žiwu nebył, Luther neby se ſwo-
 imi 95 pſchedtožkami nicžo dokonjał.
 Huſ, Wifleſ, Watda, Savonarola,
 a druſy bjechu predy Luthera na
 tym ſamym puczu, a ſaſwjeczowachu ſwje-
 zu ljeſcheho poſnacza, ale jich ſwjeza bu
 bórſy ſahažńena; pſchetož žadyn Guten-
 berg neby predy nich žiwu był. Bóh
 bje Gutenberga predy Luthera ſbudžił,
 a jeho powołał, ſo dyrbeſche se ſnadneje
 wjezy wulke, neſchemjerne žohnowanje
 ſa cžloweſtwo wudobycz; pola něho wob-
 wjernoſzi ſo japoſchtotſke ſłowo, kotrež
 namaſamy napižane we 1 Kor. 3, 21.
 22. džež rjeſa: **Wſchitko je waſche!**—

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

13

